„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 63. У Новом Саду, у недељу 21. марта (3. априла) 1910. Година XXVI.

Улога нашега престолонаследника.

Наш седи владар навршује ове године осамдесету свога живота. Дубока старост, коју мало смртних људи доживе! Данас је наш узвишени владар Нестор међу владарима европских велесила. Уважен је и поштован, као ретко који владар. Поред великих и ужасних удара и у породици и у судби своје царевине наш узвишени владар и у својој дубокој старости најсавесније извршава своје владалачке дужности.

Као младић од осамнаест година примио је владавину велике наше монархије. Био је тада велики рат против Мађара и данашњи наш седи владар учествовао је као младић у битци код Ђура против мађарских усташа. Таки при ступању на престо издао је проглас од 3. (15.) децембра 1848., којим се установљава Српска Војводина и потврђује избор српскога патријарха и српскога војводе у лицу Рајачића и Шупљикца, а сам владар узима на себе наслов великога српскога војводе.

Била су то страшна времена. На југу Угарске био је то страшан грађански рат међу Србима и Мађарима. После много погубљених Срба мученика у Врбасу, следовало је после Вилагоша погубљење мађарских мученика у Араду.

Ово све спада у повесницу револуције од године 1848. и године 1849.

Али данашњи наш седи владар имао је да прекужи још и веће ударе за монархију. Губитак битака код Мацепте и Солферина године 1859., који је значио губитак најлепших покрајина: Ломбардије и Млетака и губитак свога уплива у Италији, па губитак велике битке код Садове или Кениггреца године 1866., који је значио губитак превласти у Немачкој и приуготовљење јединства немачкога царства са Пруском на челу.

Но фамилијарни удари су били још гори и грознији.

Године 1867. стрељан је као мехикански цар, од стране победоносних републиканаца рођени брат нашега владара, Максимилијан. А године 1889. погинуо му је на грозан начин јединац син, престолонаследник Рудолф. Године 1898. мучки је убијена од анархисте Лукенија у Женеви наша владарка Јелисавета.

Поред тих великих удара и у држави и у породици ипак није наш узвишени владар и у својим старим годинама клонуо, већ је младићском снагом и енергијом ревносно испуњавао своје владарске дужности. Да су те разне дужности и за млађега човека тешке и мучне, то зна свако, а тим теже и мучније су за стара човека. Па ипак наш узвишени владар и у својој осамдесетој години те дужности испуњава најтачније. Многобројне аудијенције за старо и младо, за богаташе и великодостојнике, те најшире слојеве, он са једнаком ревношћу извршава лично. Па има ли каквих нових хуманитарних, културних и уметничких завода, свуда он при отварању учествује лично. А иначе он много држи на морални поредак у држави.

У својој осамдесетој години он је после силних удара задржао дубок осећај фамилијарности. И ове године, као сваке године о великим празницима, провео је ускрс у своје најмлађе кћери Марије Валерије па се са својом унучади играо разних игара ускршњим црвеним јајима. Заиста ретка индивидуалност једнога владара.

Али кад је пошао пред осамдесету годину свога живота, он се морао сетити, да му је према дубокој му старости владарска дужност, да уведе свога наследника у државне послове. Како наш узвишени владар од свога порода нема наследника, припада наследство његову најстаријем синовцу Фрањи Фердинанду.

Данас престолонаследник Фрања Фердинанд већ узима учешћа у државним пословима, те у монархији игра најважнију улогу.

Престолонаследник Фрања Фердинанд врло је омиљена личност у великој аустро-угарској војсци, али није омиљена личност у свима покрајинама велике наше монархије, бар није омиљена личност у Угарској у Мађара, и Мађари све своје данашње незгоде приписују уплиу престолонаследника Фрање Фердинанда.

Ми не држимо, да је престолонаследник тако непријатељски расположен против Мађара, као што га хоће да представе. Хабзбуршка династија упућена је у неком погледу на Мађаре, јер су Мађари у монархији једино племе, које нема својих суплеменика изван монаркије, па с тога су они упућени на династију, као што је династија упућена на њих. Али је то истина, да је престолонаследник човек велике енергије. То се већ показало и у томе, што је он против предања хабзбуршке династије знао пребродити све ужасне тешкоће, те се није оженио из владарске куће, већ је узео за супругу грофицу Котекову, с којом живи у срећну браку. Та његова велика енергија показује се и у томе, што не заборавља и најмање увреде и што не одступа од правца своје политике, коју држи за спасоносну како по монархију, тако и по династију.

Мађари нису престолонаследника никад великим симпатијама дочекивали у краљевском двору у Будиму. Зато се престолонаследник увек врло кратко задржавао у Будимпешти, обично само један дан. Престолонаследник има своје посебне погледе на Угарску и на улогу Мађара. Он држи, да се немађарски народи у Угарској, који броје на много милијоне, не дају игнорирати, већ да морају имати удела у државном животу Угарске. С тога је престонаследник за опште и тајно гласање. Престолонаследник држи, да је најспасоснија форма за владавину у читавој монархији била октобарска диплома из године 1860. Али кад се упливом једнога странца (кавцелара Бајста) одступило од те форме и склопило државно поравнање са Угарском од године 1867., он држи, да се од тога у интересу укупне монархије не може и не сме одступити. Према свему томе може се видети, да је престолонаследников уплив био меродаван, кад у Бечу нису хтели попустити у погледу посебне мађарске банке, посебног ђумрука, а особито у погледу пуковнијскога односно сатнијскога језика.

Значајно је и то, да је престолонаследник при смрти бечкога градског начеоника дра Луегера изјавио своју кондоленцију са неким политичким нагласком, наиме са жељом, да се продужи политика дра Луегера, а зна се, да др. Луегер није био пријатељ Мађара. С тога је, као што је јављено у „Бранику“, посланик Ходи у последњој седници угарскога сабора управио интерпелацију на нову владу, пуну напада против престолонаследника.

Према престолонаследниковој улози у политици укупне монархије није владавина грофа Куена-Хедерварија нешто ефемерно, нешто прелазно, него ће се политика продужити у духу тешње везе Угарске са монархијом још у већој мери, кад данашњи престолонаследник Фрања Фердинанд дође на престо хабзбуршке монархије.

△

Да се разумемо!

»Правда твоја, правда во вјеки
и слово твоје истина«.

На велику радост народа српског све родољубиве странке српске већ су и званично изјасниле, да при изборима за државни и народно црквени сабор желе ступити све скупа уједињеном снагом у изборну борбу *против нерородољубиве радикалне странке*, која се противницима српским подала, а нашу народно-црквену автономију до ивице пропасти довела.

Готово сва интелигенција српска ухватила се у једно коло, да обори ову хидру радикалску и да удари здравије основе развитку јавног живота народног.

Готово је немогуће, веровати, да ће то подузеће остати без успеха, ако сложно и братски сви прегнемо тој племенитој мети. Али ми ту мету не можемо достићи, ако се не будемо држали оних принципа, који су у целом образованом свету усвојени и практиковани. А то су принципи *праваде* и *справедљивости*.

Шта је то изборни компромис? То значи такав споразум две различите странке, да једна странка потпомогне ону другу странку у извесном изборном срезу својим гласовима под условом, да ова друга опет потпомогне ову прву својим гласовима у неком другом срезу. То је тај изборни споразум.

Но може поред тих гласова то потпомагање састојати се још и у моралној потпори, што толико исто вреди, а кад кад још и више, него гласови. Штампа је велика сила у јавном животу. Па кад се штампа, кад се један орган извесне странке стави у службу за те заједничке интересе тих странака — то много значи.

Дакле, изборни споразум са држава у себи оно начело: **„do ut des“. Дајем ти, да и ти мени штогод дадеш.** За извесну услугу мора бити и неке компензације. Али да једна странка другу подупире без икакве компензације, — да ради, агитира, обавештава и барјак развија у корист друге савезне странке, и да тако рећи тура таљиге своје савезнице, тога није никад било и не ће никад ни бити, јер нема ни смисла.

А ово наше схваћање одговара и правди и справедљивости. Па је тако рађено и 1897. године при изборима за петровдански сабор, кад су све три народне странке: либерална, самостална и радикална странка ступиле у изборни компромис, те срезове између себе поделиле, тако да су готово сви посланици услед тога изборнога компромиса једногласно изабрани. Свако би се у оно време зачудио, да је која странка захтевала, да ју савезна странка свуда подупире без икакве изборне компензације. Истина, прилике су се од то доба у многом промениле, али се тај принцип мора по могућности и сада применити, јер то једино одговара здравим политичким односима.

Ево живог примера код изборног компромиса између независне Јуштове странке и српске радикалне странке при изборима за државни сабор! Ма да је Јуштова странка у огромном размеру јача од радикалне, она ће својим гласовима свуда потпомагати радикалне кандидате, где буду истакнути и не ће се стидети, да прими од много мање странке потпоре у другим својим срезовима. Дакле, и ту је компензација.

Велика конференција српске народне слободоумне странке, која је прекјуче одржана, закључила је, истина, да из центрума не кандидује посланичке кандидате своје странке, него да припусти то срезовима самима, али само тако да се кандидација та има догодити у споразуму са централном управом у Новом Саду.

Већ на самој великој тој конференцији страначкој пало је речи, да се имају мандати осигурати председнику и потпредседнику странке, дру Михаилу Политу-Десанчићу и дру Стевану Малешевићу. И тада је изражена жеља, да се др. Малешевић кандидује у свом старом срезу, у старо-бечејском, где га сви познају и где му се и колевка заљуљала, а који је срез он на народно црквеном сабору савесно већ и заступао, само што је у последње доба при изборима већином гласова од радикалних кандидата потиснут био. Већ и ради моралне сатисфакције после тих пораза захтевала би справедљивост, да се његова кандидатура у том срезу од савезних странака потпомогне. И ако то буде искрено учињено, његов је избор осигуран. Он својим великим искуством и стручним знањем на автономном пољу не би ни овом сабору на одмет био.

Демократска странка у Кикинди јавила је, да она све срезове у темишварској дијецези за себе задр-

жава, остаје нам дакле још вршачка и бачка. У вршачкој дијецези радикална странка доминира. Но у бачкој има неких пет срезова, где бисмо можда **удруженом снагом** могли продрети. Али правду не смемо испустити из вида. Не смемо ни од кога очекивати оно, што се противи здравој логици.

Ми смо уверени, да о изборном компромису исто тако мисле и наша браћа у савезним странкама. Ми смо ово написали ради знања и равнања оних присталица наше странке, који не беху на конференцији нашој.

А сваки мора инстинктивно осетити, да имамо право. Што је право, и Богу је драго.

Заслужени слом.

☐ **Београд**, 19. марта.

Ваш дописник вас је чешће извештавао о томе, како је углед тамошњега радикалскога вође у Србији *раван угледу презреног политичког банкрота.* Познати чланак овдашњег „Новог Времена“ унео је нешто забуне у ту ствар, но држим да је вашим „Писмом из Београда“ у 60. броју „Браника“ и тај случај потпуно објашњен, пошто је јавност упозорена, да је „Ново Време“ само себе демантовало.

Случај са тренутном погрешком „Новога Времена“ има и своју добру страну. Управо добро је, што је тај демантовани чланак изишао, и што су га олињала „Застава“ и мамурни „Српски Одјек“ ударили на велико звоно. А зашто је то добро? Добро је с тога, што је препредена новосадска лисица, скупа са својим креатурама, признала, колико јој је стало до симпатија јавнога мишљења у Србији. У осталом, позната је ствар, како лажни пророк, кад у Нови Сад допру звуци из Београда о осуди његове злосретне политике, преврће очима пред својим заглупљеним вернима, и каже, како му није стало до тога, што се о њему овде мисли и пише. О, јоште колико му је стало, али кисело је грожђе!

Најпосле, да вам укратко саопштим, шта се овде говори и пише о том пропалом политичком типу.

— Како се тај човек, — говоре политичари и родољуби, — могао толико срозати! То је страшно, шта он ради. Он просто издаје народ.

У томе смислу говоре министри, посланици, новинари, трговци и остали интелигентни људи. Целокупна *се интелигенција просто* **зграђа**, кад *се говори о Јаши Томићу.*

Јуче је, на пример, изишао у „Политици“ чланак против њега, који вам у прилогу шаљем (Добили смо га већ и са друге стране и саопштили. — Ур. „Бр.“) и *једанајести*, словом *једанајести* њих, донели су ми га и молили ме, да вам га пошаљем, да га прештампате, и да тиме донекле одбијете од Србије прекор, да њено јавно мњење одобрава рад таког типа, као што је Томић Јаков.

Целокупна, разумите: целокупна дневна штампа, кад год је прилика, осуђује енергично Томићеву политику, и то често пута тако, да ви поједине написе не би, према вашим приликама, ни могли прештампати.*) Њега стално осуђују „Трговински Гласник“ (независан орган цвета српских трговаца), „Политика“ (независан патриотски лист), „Штампа“ (независна са старонапредњачком бојом), „Правда“ (независна са младонапредњачком бојом), „Српска Застава“ (национ̄алистичка“), „Београдске Новине“ (независне), „Вечерње Новости“ (независне), „Депеша“ (акцијонарска), „Мали Журнал“ (независан са радикалном бојом), „Звоно“ (орган заверениках и млађих радикала), „Дневни Лист“ (орган младе интелигенције радикалне), „Одјек“ (орган самосталне радикалне странке) — сви осуђују Јашу. „Самоуправа“ истина не напада Јашу и не осуђује га, али *ни не одобрава* његову политику, а препоручујући у последње време слогу међу Србима у Угарској, она је између редова ипак рекла, да је за осуду политика онога, који прави неслогу. Новинарски концерат, као што видите, потпун је.

Видите и то, докле је дотерао тамошњи радикалски вођа, који је свој положај као Милетићев зет употребио за своју рекламу. Суморна, врло суморна слика последњега одсека у његову животу! Крчаг, у осталом, иде на воду, док се не разбије. Да је ишао путевима правим, боље би прошао, јер ко иде путем правим, залутати не може, и, кад тад, мора дочекати признање народно. Лисица може народ за неко време да вара, али дође време, па је народ ухвати за њезин дуги, космати реп. Ми, овде у Србији, имамо здраве очи, и добро видимо репенду Јаковљеву.

Него немојте мислити, да су Срби у Србији једнострани, да само осуђују Јашу Томића, и да не могу да виде светлих тачака на вашем хоризонту. Не, не, ми овде добро разликујемо жито од кукоља и добро разликујемо здраве од губавих.

Из приложеног броја „Политике“ ето видите, како се овде правилно оцењује тешки, ризични, српски рад доктора Михаила Полита-Десанчића. Речи „Политикине“ речи су Србијине. Оно, што доктору Политу признаје „Политика“, признаје му Србија. Нас са вама везују крвне везе и ми, вршећи дубоку политичку лојалност према монархији, у којој ви живите, имамо права, да водимо допуштен рачун о вашим приликама и да, према томе, осуђујемо и признајемо. Не чудите се, дакле, и што осуђујемо оно, што је за осуду, и што старом, оседелом, поштеном борцу признајемо.

*

Какав контраст!

Целога се века Јаша бацао блатом на честита човека и поштена политичара, а гле данас, то се блато на њега сручило.

Предвечерје живота честитог српског човека лепо је, врло лепо. Народ хвата лисицу за реп а све, што мисли здравим српским мозгом, види пред собом правог српског човека и тапше му . . .

*) Као што ни »Политикин« чланак о сакатом раду Јакова Томића нисмо могли од речи до речи прештампати. Тај чланак је права б о м б а на дебелу главу човека, што клипса за србождерима Јуштовцима. — Ур. »Бр.«

Изборно кретање.

Обрачун радикалских посланика.

Као што је познато, Шајкаши нису били тако сретни, да им њихов бивши посланик др. Деме Мушицки даде јаван рачун о свом посланичком раду и да се опрости од својих бирача. Он то није учинио свакако за то, што држи, да та посланичка дужност настаје тек de lege ferenda.

Др. Јоцика Манојловић ће пак дати својим бирачима извештај о свом „обилатом“ посланичком раду тек онда, кад Елсашкињу запита за савет.

А тек Јаша Пилићар! Он чека, да његови пилићи одаркну па ће тек онда известити своје бираче о том, како је он на дијету учио мађарску господу лежењу пилића. Дотле Мркша „не може“ чак ни кандидатуре да се прими.

Народни збор у Шајкашкој.

Извршни и приређивачки одбор у Жабљу издао је овај позив:

ПОЗИВ

на

НАРОДНИ ЗБОР

за Шајкашку,

који ће се одржати на Благовести, 25. марта (7. априла) о. г. у 2 сата после подне у Жабљу, на плацу, у случају непогодног времена у сали кафане Ст. Црвенковића, са овим дневним редом: 1.) Конституисање збора. 2.) Положај у автономији. 3.) Економско питање нашег народа. 4.) Одлука о потреби слоге у српском народу. 5.) Истицање кандидата за црквени Сабор.

Браћо Срби, браћо Шајкаши!

Дођите на збор у што већем броју, да се братски посаветујемо и споразумемо, како да што сложније порадимо на унапређењу и бољитку нашег народа.

Сад је прилика, да кажемо шта хоћемо и да одаберемо оне људе, који ће наше интересе искрено и несебично заступати и који ће и урадити оно, што је преко потребно за наш спас!

Политички преглед.

— **Краљ Петар у Бугарској.** Бугарски листови јављају, да ће српски краљ Петар, враћајући се из Петрограда преко Ренија и Дунава, стићи у Сомовит у идући уторак, па ће одмах продужити пут за Цариград, преко Софије и Пловдива; а на пловдивској станици поздравиће краља Петра краљ Фердинанд при повратку из Цариграда.

— **Председништво босанског сабора.** „Хрватска Слобода“ пише, да вести, које су се шириле по разним новинама о именовању г. Васе Ђурђевића за председника босанскога сабора, не одговарају истини. Сада се колпортира, да би председником новог босанског сабора имао

ЛИСТАК.

МОЋ УОБРАЖЕЊА.

— Лекарева прича. —

Шта све може уображење, лепо показују два истинита догађаја, о којима прича један лекар (баш не смем да кажем, да је Американац). Млад банкарски чиновник, који се готово упропастио од рада а патио од велике летње жеге, обрати се једном лекару, који сад врло брижљиво крије своје име. Лекар га прегледа, прегледа нарочито плућа и онда рече озбиљно: „Добићете сутра од мене писмо!“ Другог дана одмах добије писмо, у коме му лекар саветује, да доведе у ред све своје земаљске послове, јер му је остало да поживи још мало: „Оно можете живети још и неку недељу дана, али је боље, да што пре посвршавате све послове!“ Даље му лекар каже, како је десно плућно крило пропало, а срце пати од не знам какве тешке болести.

Кад је млади пацијенат видео, шта му књига каже, препадне се и Бог зна како. Није отишао у канцеларију од грдного страха, и већ у подне осетио је да тешко дише и осетио је неке болове у срцу. Брзо је легао у кревет и око поноћи морало се што пре послати по лекара: хоће човек да умре! Доктор се просто запањио од чуда. „Какви болови у срцу! Шта је Вама?“ чудио се доктор. Пацијент покаже лекару примљено писмо и сад се све разјаснило; то писмо није било намењено овом пацијенту, већ сасвим другом, али је секретар побркао адресе. Пацијенат се смејао и опет је оздравио, (болестан није ни био). А шта ли је било са оним јадником, који је био на умору и коме је баш било намењено оно страшно писмо? — Добио човек утешно писмо — нека оде четири недеље на море па ће све бити у реду, — отпутовао је пун наде и радости на море и . . . и то се све десило још пре десет година, а он се још и дан данас смеје „зорли учевном“ доктору.

У обрану Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

С обзиром на ова факта одлучи Јован Бошковић, споразумно са главним просветним саветом, да уместо дотадањих гимназија, које је он називао гимназијама pour l' orient, заведу хуманистичке гимназије, у којима латинском језику дадне тридесет четири часа недељно кроз свих осам разреда, а четрнаест часова грчком језику у четири виша разреда. Да изврши своју одлуку, не дадне му направна смрт, која га покоси лицем на први дан Божића године 1893. Али његову одлуку изврши последник му Јован Ђорђевић својим расписом од 14. јануара 1893., заведавши хуманистичке гимназије. Но ове буду кратка века. После оног државног удара, који је извршен ноћу са 1. на 2. априла 1893., само пет дана касније, 6. априла, поднесе управитељ I. београдске гимназије, Ђорђе Козарац, министру Докићу молбу, да се обустави новозаведени хуманистички гимназијски план, те да се врати стари. 5. маја исте године узме главни просветни савет ту Козарчеву молбу у претрес те са четири гласа, међу којима је био и глас председника Стојана Марковића, буде обустављен хуманистички план гимназијски. На пет година касније, године 1898., би опет извршена реформа средњих школа; ове буду једном новином умножене. Прва београдска гимназија добије хуманистички одсек, који је био тада — тако да речемо — једна једина класична гимназија у Србији (са латинским језиком кроз свих осам разреда) а са грчким кроз шест разреда. Но и против овог хуманистичког одсека дигну се готово сви професори поменуте гимназије и употребе сва могућа средства, да га униште. То им и пође за руком после четиригодишњег рада. Еле, године 1902., кад су противности међу политичким странкама у Србији биле много слабије, него што су биле пре девет година, био је уништен један једини хуманистички одсек, а лета господња 1909. госп. Милан Шевић пише, а уредништво пушта у Летопис Матице Српске, да би живе остале две или три хуманистичке гимназије, које би завео Ђорђевић, године 1893., кад је радикализам био на врхунцу своје силе и интолеранције!

У београдским листовима је стојало прошле године, да је српски министар просвете одлучио, да изведе нову реформу средњих школа у Србији, и да је за вршење тога посла поставио већ повећу комисију од школских људи.

Како интелигенција у Србији, с малим изузетком, као што је познато, не ће да зна за европску гимназијску систему, за коју су били Јован Бошковић и Јован Ђорђевић и за коју и данас др. Јован Туроман војује (види његова три списа: »Класична настава у нашим гимназијама« године 1884. „Наше гимназије“ године 1887. и »Борба за хуманистичну гимназију и борба против ње« године 1895.), то ће ова и ову садању реформу — о томе нема сумње — извршити према оној добро познатој формули, која гласи »Према нашим приликама«. А тако извршена средњешколска реформа »према нашим приликама« трајаће као што је увек трајала и до сад, две три године, па ће онда опет настати потреба новог реформисања. И тако ће то ићи in infinitum, док се — о том смо потпуно уверени — не прихвати европска гимназијска система.

Но решило се ово гимназијско питање у Србији ма на који начин, ми имамо непоколебљиво уверење, да без извесна броја хуманистичких учевних завода не треба да буде ни једна земља, ни један народ. Та шта се може успешно урадити на универзитету без добрих хуманистичких гимназија?

(Свршиће се.)

бити дворски саветник у заједничком министарству финанција др. Зурунић, првим потпредседником би имао бити познати вођа муслимана Али-бег Фирдус, а другим вођа Хрвата сарајевски подначеник др. Никола Мандић.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 20. марта 1910.

— **Жребање војних обавезника у Новом Саду.** Жребање оних војних обавезника, који су примљени у месни попис, односно који су надлежни у варош Нови Сад а родили се године 1889., одржаће се у среду, у очи Благовести, 24. марта (6. априла) о. г. у војном одељењу магистрата (I. спрат, 22. врата). При жребању може сваки заинтересовани војни обавезник и лично учествовати; ако не дође, одбор ће за њега извући број.

— **Гњаважа у 18.000 примерака.** Она »Заставина« ергелуша, у којој је избачен гњаваторски проглас српских родокаља, штампана је и цабе бачена у народ у 18.000 примерака. Само ће та гњаважа слабо аснити, кад се сви свесни Срби ухвате у братско коло против отпадника српскога народа. Ових 18.000 примерака »моргењаче« су таман добро дошли радикалском »народу«, да на ову позну зиму ложе пећи том масом папира, што га лиферује радикална странка.

— **Два »чврста и одлучна« радикала у бајбоку због проневере.** Пишу нам из Вел. Бечкерека: Данас,т. ј. 16. (29.)марта 1910. г. прочитана је пресуда курије некадашњим радикалским вођама Јовану Глигоријевићу »Воздиганију«, Тодору Туринском и Милољубу Радивојевићу. По пресуди курије **осуђени** су Јован Глигоријевић и Тодор Турински **сваки на по две године тешке робије,** а код Милољуба Радивојевића остављена је пресуда кр. табле, по којој је добио 6 месеци тамнице. После изречене пресуде осуђеници су предати у окриље краљ. државног одветника.

Јован Глигоријевић и Тодор Турински тражили су још два месеца допуста, ваљда да се спреме за казну, које молбе ће министарство правде решити; Милољуб Радивојевић је већ наступио казну.

Ето, тако се заврши и последњи чин бруке радикалске. Сад је питање, коће накнадити штету великобечкеречкој црквеној опћини, која штета износи око 11.000 Круна. Надамо се, да ће председник црквене општине др. Младен Панић и његов одбор бити тако каваљер, па неће дочекати, да се од њих ексекутивно утера штета, и да им се црквена свест одузме, него ће одма порадити, да се штета заједнички накнади. Дај, Боже!

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Миксат почасни доктор филозофије.** Наш краљ је дозволио, да филозофски факултет будимпештанског свеучилишта мађарског књижевника Коломана Миксата поводом четрдесетгодишњице књижевног му рада промовише за почасног доктора филозофије и да му изда докторску диплому.

— **Убиство у позоришту.** Јављају из Солуна: У понедељак се у солунском позоришту десила крвава драма. Кад је лепа певачица Марица на позорници у смислу своје улоге загрлила и пољубила свог партнера, јурне певачичин љубоморни љубавник Арбанас Хамид из гледалишта на позорницу па пукне на певачицу. Певачица умакне међу публику, но Хамид се устреми за њом па је стане вијати по гледалишту, једнако пуцајући за њом. Најзад је погоди и убије па онда побегне. У позоришту је владала ужасна паника. Многи су озлеђени.

— † **Негус Менелик.** По једној телеграфској вести умро је негус Етијопије Менелик II., »краљ краљева«. Који су га познавали, хвале његову доброћудност. Био је пријатељ западне културе, а особито се је занимао за техничке потанкости. Ступио је на престо 9. марта 1889., када је пређашњи негус Јоханес пао у бој против Мадиста. Дне 1. марта 1896. потукао је Талијанце код Адуе. Последњих је година поболевао, те је заправо владала царица, којој су у последње време одузели сав уплив.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 19. марта. Изасланство сегединске странке рада изјавило је грофу Куену-Хедерварију саучешће због нападаја на њ у заступничкој кући угарског сабора. Уједно је изразило и своју оданост према новој влади. Исто је тако и слободна краљевска варош Дебрецин телеграфски изјавила своје саучешће новој влади и своје огорчење због инсулта, којим је повређена била слобода говора и углед угарског парламента.

Лондон, 19. марта. Ма да политички положај још никако није разбистрен, ипак се Аскисова изјава у Доњем Дому енглеског парламента у опште сматра као знак тому, да је влада одлучила, да пожури решење кризе. Ирски ће посланици потпомоћи, да се прими прорачун, те ће се парламенат у мају одгодити. Државни тајник лорд Черчил изјавио је у Доњем Дому ово: »Како се лордови чврсто држе свог права на veto те пркосе прерогативама круне и не осврћу се на опасне Доњег Дома, то је сад потребно, да круна и Доњи Дом пораде заједнички, како би се успоставила равнотежа у уставу и како би се veto лордова ограничило за сва времена.« Владина странка је живо повлађивала лорду Черчилу.

Индијанополис, 19. марта. 20.000 радника у угљеним мајданима обуставили су рад, да им се коначно уреди и повиси плата.

Катанија, 19. марта. Етна још једнако избацује лаву, која се мањом брзином креће даље.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Сазив српског народно-црквеног сабора.

Будимпешта, 20. марта. Званични лист саопштава превишње решење, којим Његово Величанство одобрава сазив српског народно црквеног сабора за 16. (29.) маја.

Избори за босански сабор.

Будимпешта, 20. марта. Избори посланика за босански сабор извршиће се од 18. маја до 26. маја. На четрнаест дана после тога почеће босански сабор своје заседање.

Јуштовци против министра правосуђа.

Будимпешта, 20. марта. Јуштова странка напада министра правосуђа Секеља, што је обуставио парнице због тобожњег дражења. Чудноват је — веле Јуштовци — либерализам данашње угарске владе, која у изборној реформи реакцијонарно приређује хајку против посланика, и то у цели, да штеди социјалисте и да добије народносне гласове, а укида парнице.

Краљ Петар у Цариграду.

Цариград, 20. марта. Грци спремају велике овације српском краљу Петру као демонстрацију против Бугарске.

Бугарска, Србија и Турска.

Софија, 20. марта. Министар спољашњих послова изјавио је, да о споразуму с Турском и о царинској унији са Србијом не може бити ни разговора, ма да су односи Бугарске према Србији пријатељски.

Етна избацује.

Катанија, 20. марта. Струја лаве се креће брзином од 10 метара на сахат према Борелу. Услед формације тла Борело и Делпасо еу ван опасности. Становништво је мирно. Киша од пепела и камења траје и даље. Ноћас је падао снег.

Књижевне вести.

Монографија илочке српске парохије. Јован Козобарић, сада парох у Грку, а од 27. септембра 1894. до 5. новембра 1908. парох у Илоку, написао је и у Сремским Карловцима у српској манастирској штампарији штампао монографију с натписом »Православна српска парохија у Илоку крајем 1908. године.« Књига има два дела. У првом делу, којем је натпис »Илок у прошлости и садашњости«, изнесена је историја Илока и фрањевачког самостана у њему, старе и нове православне цркве, старе српске школе и певачког друштва, које је основао писац. Говори се у том делу и о имовном стању илочких Срба пре и после комасације па се наводе узроци имовном им пропадању. У другом делу изнесена статистика о бројном кретању и најзад је утврђено бројно стање илочке православне парохије крајем године 1908. Књига износи десет штампаних табака а цена јој је 2 круне.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

20. марта 1910.

Пшеница I. каквоће	—	К	13·——·—
Пшеница II. каквоће	—	„	12·60——·—
Зоб — — — — —		„	5·60 —·—
Јечам — — — —		„	6·60——·—
Кукуруз		„	6·60—·——
Лањик		„	7—.

све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
За уредништво одговара: Тоша Грујић

ОГЛАСИ.

Тражи се сауредник.

Управа „Браника“ тражи помоћника своме уреднику. Исти помоћник морао би се исказати, да има новинарску квалификацију и по томе да је већ радио код каквих српских новина. Морао би имати способност, да пише и главне чланке. Треба да разуме немачки и мађарски језик, како би могао прибирати грађу из немачких и мађарских новина. Годишњи би му био хонорар 1800 круна у месечним оброцима. Међусобни отказ био би три месеца.

У Новом Саду, 20. марта (2. априла) 1910. г.

УПРАВА
деоничарског друштва „Браника“.

ЗА ИЗДАВАЊЕ

је једна велика просторија (сала) у величини од 26 метара дужине и 7 метара ширине са споредним одељењима, које се могу згодно употребити за какво веће предузеће, јер се исте налазе у средини вароши у у Новом Саду у Хаџић-Светићевој улици бр. 13.

За ближа извешћа обратити се ваља код

Филипа Шателеса
темеринска улица бр. 4.

1—1

Изволите се једним пазаром уверити,
да се у мојој мушкој и женској помодној трговини сва роба са врло сниженим и утврђеним ценама продаје.
Особито обраћам пажњу на мушке и женске кожње
ципеле из фабрике КОБРАК,
које ће се са 30% испод цене продавати.
С поштовањем
С. КОВАЧ »код РОДЕ«
НОВИ САД, улица Лауша Кошута бр. 25.
332 66-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

ШПЕЦЕРАЈСКА, ДЕЛИКАТЕСНА И ВИНАРСКА РАДЊА
БРАЋЕ ВАГНЕРА Нови Сад,
препоручује своје богато снабдевено стовариште најбоље врсте:
деликатес шпецијалитета, раног воћа и поврћа, копунов (пулара) и дивљачи, француска кујна хладних јела за приређивање рибе, хладетине, паштете, сендвиче и т. д. уметнички и укусно изведена, **по најјефтинијим ценама**. Довољна је једна посета, па са се поштов. грађанство увери, шта де све добро може код нас добити.
64 (7-52) **ценовник бесплатно.**

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“
ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,
модерно са свима удобностима уређен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.
Точи прастаро
(Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.
Овде се може јефтино добити један полован Ландауер.
1 138-150

Оригинални **„ОТО“** мотори
за течна горива
машине са усисавањем плина.
Мотори за сиров олај на висок притисак (Diesel)
најбоље начињени од 1 до 1500 HP (коњских снага) за обрт, пољопривреду и индустрију.
БЕНЗИНСКИ ЛОКОМОБИЛИ од 4 до 20 HP за вршидбу,
ПОТПУНЕ ВРШАЋЕ ГАРНИТУРЕ.
Специјалитет: Локомобили- самоходи, покретљиве справе за цепање дрва, шмрк-кола, кола за осветљење и т. д. Машине за обраду дрва од фирме Е. Кислинг и Комп., Лајпциг.
78 6—52
LANGEN & WOLF, Motorenfabrik
Филијала: НОВИ САД, Темеринска улица I.
Проспекти и трошковници бесплатно. — Траже се солидни заступници.
Најстарија и највећа фабрика мотора на коњу.
Најјефтинија и најпредвиђа рад.

Душан С. Монашевић.

У НОВОМ САДУ, Ћурчинска улица број 23., у сопственој кући
ПРЕКО ПУТА БРАЋЕ МИРОСАВЉЕВИЋА.

ТРГОВИНА МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ, МУШКИХ и ДЕЧЈИХ ШЕШИРА ∴ и ЦИЛИНДЕРА, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ и ПЛЕТЕНЕ РОБЕ ∴

на велико (en gros) и на мало (en detail).

Част ми је известити своје поштоване муштерије, пријатеље и познанике како из места тако и са стране, да сам услед знатног повећања своје радње као и услед увађања продаје

на велико (за трговце)

куповањем много већих количина робе из првих непосредних извора дошао у тај пријатан положај, да робу много јефтиније набављам те да својим поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима омогућим што јефтиније подмиривање њихових потреба. С тога сам решио, да од 15. августа о. г. сву у мојој радњи налазећу се робу уз знатно снижене цене продајем и молим, да се о томе свако лично код мене у радњи увери.

Нарочито обраћам пажњу родитељима наших ђака, да се у току школске године користе том јефтиношћом те да потребе за своју децу код мене изволе подмирити,

Уједно молим Србе трговце из околине, да ме у мом новом савесном подузећу потпомогну.

329 41-50

С поштовањем

Душан С. Монашевић.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy-Samenbeize).

НАЈФИНИЈА
зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.

МИНХЕНСКО
шпатен пиво у флашама.
Највећи избор минералне свеже воде.
Разне сорти сирева.
Фришких сардина и других разних РИБА.

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Главна улица бр. 27.
Основана 1866.
Телефон бр. 76.

Разна калифорнијска ВОЋА
Праве манастирске
ШЉИВОВИЦЕ.

Грчка лековита вина:
Mavrodaphne, Cypro, Ahaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тај, са спахилука надвојводе Албрехта.

Најбоље врсте ВИНА бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

63 (8-52)

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Срећке XXVIII. кр. ур. државне лутрије

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК 150.000 К.

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 1 згодитак по К 5000·—, 5 згодитака по К 2000·—, 10 згодитака по К 1.000·—, 150 згодитака по К 100·—, 300 згодитака по К 50·—, 1500 згодитака по К 20·—, 10.000 згодитака по К 10.—

Жребање 30. јуна о. г.

ЦЕНА К 4·—

издаје
МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
у Новом Саду.

42 36—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот за поштарину.

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТ. СЛАНКАМЕНУ

отворено од I. маја до I. октобра.

Има **60 елегантно намештених соба** са ценом од 1 К до 4 Крува;

лепу пространу **новосаграђену рестаурацију** са добрим јелом и пићем;

стална музика, која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте даје

Штедионица у Ст. Пазови.

65 (11-50)

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО РУСАНДА

у МЕЛЕНЦИМА
(Торонталској жупанији)
у Јужној Угарској

отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септ. о. г.

Специјално лечи: **Севотине хроничну реуму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести,** које нису у стању биле никакве лековите масти излечити, — нарочито **Psorias и Prurigo.** Код женских **неуредан крвоток,** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље Caries, Necrosis-а,** у коме премашује најчувенија интернационална купатила. Са успехом лечи **застарели луес.**

У купатилу ординира званични купалишни лекар др. Љубомир *Думић*, лекар клужке клинике.

Станови се састоје из **четири** модерно уређена **хотела са 74 собе, курсалон,** на самом купатилу је уведена кр. уг. пошта, телефон и брзојавно звање, модерно осветљење зграде, а проширено је овим новим зградама **апотека, чекаоница, одморница, купалишна тераса,** одељења: **кафана изврсна кухиња, добра музика, цветни парк** са удобним клупама, **гласовир, куглана, билиард,** стоји на расположењу купалишним гостима.

Рестаурацијом и свима хотелима рукује познати услужни гостионичар Марко Томић.

Ближа извешћа и проспекте на захтев бесплатно шаље

144 1-7 **Управа купатила „Русанде".**

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеу.

Препоручује фина парфима, сапуна, средства за неговање и полепшавање лица, руку, косе и зуба, као и прибор за тоалету; хигијенских справа и завоја, једино заступство фотографских апарата и прибора за г. г. аматере, знамените куће »Kodak«, све по најнижој цени. — Парфима за ускршњи понедељак. — Најзгоднији ускршњи поклони. 106 17—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браник«-а.